

Siun soten omavalvonnan toimintakykyä koskeva valvonta

Valvonnan kohde

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Siun sote

Ratkaisu

Aluehallintovirasto kiinnittää Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen huomiota siihen, että hyvinvointialueen tulee varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla muulla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta. Jokaisella asiakkaalla on lakiin perustuva oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa.

Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että jos hyvinvointialueella on toistuvasti sosiaalihuoltolain 12 §:ssä tarkoitettu kiireellinen tilanne perusteena sijoittamiseen henkilöstömitoitukseltaan puutteelliseen yksikköön, tulee hyvinvointialueen selvittää palvelutuotantonsa riittävyys alueellaan ja ryhtyä viipymättä tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin riittävän palvelutuotannon järjestämiseksi.

Asia ei anna aluehallintovirastolle aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Asian vireilletulo

Itä-Suomen aluehallintovirastoon on 15.3.2023 tullut yhteydenotto, jonka mukaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen (myöhemmin Siun sote) vammaispalvelut ohjasivat valvonnassa olleeseen yksityisen palveluntuottajan yksikköön kaksi asiakasta, vaikka yksikkö oli täynnä ja Siun soten valvontapalvelujen asiantuntija oli vammaispalveluja informoinut siitä, että hoitotyön mitoitus alittaa reippaasti vaadittavan määrän. Viestin mukaan vastaavasti oli tapahtunut jo aiemminkin, minkä vuoksi Siun soten valvonta ei pysty toimimaan tehokkaasti eikä uskottavasti, kun vammaispalvelut tekevät omalla toiminnallaan tyhjäksi valvonnan vaatimukset.

Selvitykset

Aluehallintovirastolla on ollut asiaa selvittäessään käytettävissään ilmoituksen lisäksi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallituksen selvitys 4.5.2023.

Aluehallintoviraston ratkaisun perustelut

Sovelletut oikeusohjeet

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, jäljempänä järjestämislaki) 8 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Saman pykälän 2 ja 3 momenttien mukaan hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä.

Järjestämislain 12 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialue voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä niiden käyttöön liittyvää muuta tukea hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos niiden hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.

Järjestämislain 14 §:n 3 momentin mukaan hankkiessaan palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta hyvinvointialueen on varmistettava, ettei yksityisen palveluntuottajan aikaisemmassa toiminnassa ole todettu vakavia tai toistuvia puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa viimeisen kolmen vuoden aikana tai jos tällaisia puutteita on ollut, valvontaviranomaisen aikaisemmat huomautukset ja määräykset ovat

johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen ja epäkohtien poistamiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollosta annetun lain (741/2023, valvontalaki) 23 §:n 1 momentin mukaan palvelunjärjestäjän on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Palvelunjärjestäjän on valvottava toimintaansa siten, että sosiaali- ja terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista kuin asiakkaiden ja potilaiden tarve ja turvallisuus edellyttävät. Palvelunjärjestäjän on otettava toiminnassaan huomioon, että sosiaalihuollon asiakkaiden ja potilaiden palvelut toteutetaan yhdenvertaisesti.

Valvontalain 24 §:n 1 momentin mukaan palvelunjärjestäjän on ohjattava ja valvottava sen järjestämismvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa. Palvelunjärjestäjän on varmistettava, että sen järjestämismvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palvelujen tuottamisesta.

Valvontalain 25 §:n 1 momentin mukaan, jos palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenee epäkohtia tai puutteita, palvelunjärjestäjän on ohjattava palveluntuottajaa tai tarvittaessa pyydettävä palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta asiasta selvitystä asettamassaan riittävässä määräajassa. Epäkohtien tai puutteiden ilmettyä palvelunjärjestäjän on vaadittava niiden korjaamista asettamassaan kohtuullisessa määräajassa. Jos on kyse asiakas- tai potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epäkohdista tai puutteista, palvelunjärjestäjän on vaadittava niiden välitöntä korjaamista.

Samana pykälän 2 momentin mukaan, jollei palvelunjärjestäjälle palveluja tuottava tai tämän alihankkija korjaa epäkohtia tai puutteita palvelunjärjestäjän asettamassa määräajassa, palvelunjärjestäjän on tarvittaessa ryhdyttävä palveluntuottajan kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti toimenpiteisiin korvauksen alentamiseksi tai sen maksamisesta pidättymiseksi. Jos rikkomukset ovat olennaisia tai toistuvia, palvelunjärjestäjän on ryhdyttävä toimenpiteisiin sopimuksen irtisanomiseksi tai purkamiseksi.

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021, myöhemmin hyvinvointialuelaki) 7 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaana laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- 3) tuottamistavan valinnasta;
- 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Hyvinvointialuelain 10 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen tulee varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla muulla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta. Hyvinvointialueen tulee ottaa hallintosäätönsä ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimukseen hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavat määräykset.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) 4 §:n 1 momentin mukaan asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Siun soten aluehallituksen selvitys 4.5.2023

Siun soten selvityksen mukaan järjestämisvastuun omavalvonnan toteuttaminen on organisoitu Siun sotessa erilliselle valvontayksikölle sekä toimialueille siltä osin, mikäli valvonta ei kuulu valvontayksikön tehtäviin. Valvontayksikkö vastaa vanhustenhuollon, mielenterveys- ja päihdepalvelujen, vammaispalvelujen, kehitysvammahuollon sekä lastensuojelun valvonnasta.

Selvityksen mukaan, mikäli palveluyksikkö on valvonnan kohteena, yksikköön ei lähtökohtaisesti sijoiteta uusia asiakkaita. Mikäli asiakkaan yksilöllinen palveluasumisen tarve riskiarvioon perustuen on välttämätöntä järjestää, eikä vapaita paikkoja ole alueella, voidaan asiakas tapauskohtaisesti erityisellä harkinnalla sijoittaa valvonnan kohteena olevaan yksikköön. Tässä harkinnassa huomioidaan muun ohella sosiaalihuoltolain 12 §:n mukainen asiakkaan oikeus saada riittävät sosiaalihuollon palvelut siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella asiakkaalla on kotikuntalaisa tarkoitettu kotikunta. Yksilökohtaisessa harkinnassa huomioidaan myös sosiaalihuollon asiakaslain 4 §, 5 § ja 8 §.

Selvityksen mukaan valvontayksikkö ja toimialueet tekevät tiivistä yhteistyötä jatkuvasti ja säännöllisesti erityisesti silloin, kun jokin yksikkö on valvonnan kohteena. Valvonta raportoi ja viestii aktiivisesti toimialueille esiin nousseista havainnoista. Toimialueet välittävät valvonnalle tietoa

omista havainnoistaan valvottavien yksiköiden osalta. Tiiviillä yhteydenpidolla varmistutaan, että toimialueilla on tieto siitä, mitä havaintoja valvontapalveluissa on valvonnan yhteydessä tehty. Valvonnan yhteydessä syntyneet asiakirjat lähetetään aina toimialueille tiedoksi.

Selvityksen mukaan valvontapalvelujen toimintakykyä varmistetaan sekä sisäisin kehittämistoimin että valvonnan painopistettä suuntaamalla. Kehittämistoimilla tarkoitetaan esimerkiksi valvontatyön ja valvonnan menetelmien kehittämistä ja valvonnan prosessien sujuvoittamista. Valvonnan painopisteen suuntaamisella tarkoitetaan edellytysten luomista sille, että valvontatyötä kyetään tekemään mahdollisimman paljon suunnitelmallisesti siten, että mahdollisiin epäkohtiin voidaan puuttua jo ennakolta.

Aluehallintoviraston arvio

Aiemmin järjestämislain ja 1.1.2024 alkaen valvontalain omavalvontavelvoitetta koskeva sääntely korostaa hyvinvointialueiden ja palveluntuottajien omaa vastuuta toiminnan asianmukaisesta ja laadukkaasta järjestämisestä ja tuottamisesta. Hyvinvointialueiden tulee ohjata ja valvoa järjestämisvastuulleen kuuluvaa palvelutuotantoa sekä tarvittaessa puuttua toiminnassa ilmeneviin epäkohtiin tai puutteisiin.

Aluehallintovirasto toteaa, että Siun soten aluehallituksen antama selvitys on hyvin ylätasolla eikä siinä tunnusteta tai tunnusteta ristiriitaa siinä tilanteessa, että Siun sote sijoittaa uusia asiakkaita sellaiseen yksityisen palveluntuottajan yksikköön, jossa Siun soten valvontayksikkö on todennut, että palveluntuottajan toiminta ei täytä laissa asetettuja toimintaedellytyksiä. Selvityksessään Siun sote kuvaa tietojen vaihtoa valvontayksikön ja toimialueiden välillä, mutta selvityksestä ei käy ilmi millä taholla on velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin, jos yksityisen palveluntuottajan sisäiset omavalvonnalliset toimenpiteet eivät ole riittäviä.

Asiakkaiden sijoittamista yksikköön, josta Siun soten valvontayksikkö on todennut, että se ei täytä laissa säädettyjä toimintaedellytyksiä, Siun soten aluehallitus perustelee sosiaalihuoltolain 12 §:ssä säädetyllä henkilön oikeudella saada riittävät sosiaalihuollon palvelut hyvinvointialueelta.

Aluehallintovirasto toteaa, että myös Suomen perustuslaki (19.3 §) edellyttää, että julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Järjestämislain perusteella hyvinvointialueen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämislaki (8.2 §) edellyttää lisäksi, että hyvinvointialueella on oltava

järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto.

Aluehallintovirasto toteaa, että jos hyvinvointialueella on toistuvasti sosiaalihuoltolain 12 §:ssä tarkoitettu kiireellinen tilanne perusteena sijoittamiseen henkilöstömitoitukseltaan puutteelliseen yksikköön, tulee hyvinvointialueen selvittää palvelutuotantonsa riittävyys alueellaan ja ryhtyä viipymättä tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin riittävän palvelutuotannon järjestämiseksi.

Aluehallintovirasto kiinnittää Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen huomiota siihen, että hyvinvointialueen tulee varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla muulla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta. Jokaisella asiakkaalla on lakiin perustuva oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialueiden toiminta on alkanut 1.1.2023 ja Siun soten omavalvonnan järjestäytyminen on ollut keväällä 2023 vielä osittain kesken. Tämän vuoksi aluehallintovirasto pitää riittävänä, mutta vastaisen toiminnan kannalta erittäin perusteltuna huomion kiinnittämistä lainmukaiseen toimintaan palvelujen järjestämisessä ja asiakasturvallisuuden varmistamisessa.

Asia ei anna aluehallintovirastolle aihetta enempään.

Muutoksenhaku

Tämä päätös ei sisällä sellaista oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua ratkaisua, johon voi hakea valittamalla muutosta.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Taija Liukkonen, puh. 029 501 6000 (vaihde).

Sosiaalihuollon ylitarkastaja Satu Syrjälä

Ylitarkastaja Taija Liukkonen

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Jakelu ja suoritemaksu

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Päätös on maksuton.

Itä-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 2, 13035 AVI
Puhelinvaihde: 0295 016 000
kirjaamo.ita@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja ISAVI/2891/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/2891/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Liukkonen Taija 08.01.2024 10:12

Ratkaisija Syrjälä Satu 08.01.2024 10:12